

АКТУАЛЬНИЙ ДІАЛОГ ІСТОРИКІВ І ПОЛІТОЛОГІВ

**Міжнародна наукова конференція «Україна—Румунія—Молдова: історичні, політичні та культурні взаємини»
(Чернівці, 16—17 травня 2001 р.)**

Взаємини України, Румунії та Молдови у посткомуністичний період відзначаються певним поступом у налагодженні добросусідства, у намаганнях вирішувати спірні питання цивілізовано, відповідно до норм міжнародного права, дбаючи про збереження стабільності у політичному просторі Східної Європи. Проте жодна з цих держав не може похвалитися відсутністю проблем у відносинах із сусідніми країнами. До того ж існують як спільні, так і особливі для кожної з них труднощі у побудові демократичних інститутів, громадянського суспільства та ринкової економіки. Наприклад, Румунія, яка мала спочатку відносно кращі умови для внутрішньополітичних перетворень через значну підтримку з боку країн ЄС та НАТО, досі не завершила перехід до ринкової економіки та дієздатної демократії. Такі ж проблеми, можливо, навіть гостріші, стоять перед Україною та Молдовою, які до того ж залишаються без реальних перспектив щодо набуття членства в ЄС. Молдова, окрім соціально-економічних негараздів, потерпає від досі не вирішених питань, пов'язаних з майбутнім самопроголошеної Придністровської республіки. Витоки цих та інших проблем доводиться шукати в минулому. А сьогодні необхідно об'єднати зусилля науковців усіх трьох держав, щоб уважно проаналізувати історичні, політичні та культурні аспекти їх взаємин, порівняти спільне та особливе в їхньому минулому та сучасному розвитку, визначити, який саме досвід сусідів може стати корисним для реалізації завдань внутрішньої та зовнішньої політики кожної з цих країн.

Ідея проведення Міжнародної наукової конференції належала вченим Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича та керівництву Канадського інституту Українських студій Університету Альберти. Цей задум був особливо привабливим ще й тому, що в такому науковому форматі дослідники трьох держав не зустрічалися, принаймні за всю посткомуністичну добу. Отже, проблеми, внесені до порядку денного Міжнародної наукової конференції «Україна—Румунія—Молдова: історичні, політичні та культурні аспекти взаємин» довго залишалися без належного розгляду та вивчення академічною громадськістю і практиками.

Конференція відбулася на базі Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича. Її основними організаторами виступили, крім цього навчального закладу, Канадський інститут українських студій (який надав найвагомішу фінансову підтримку на проведення заходу), Чернівецька обласна державна адміністрація, Буковинський політологічний центр. Співорганізаторами конференції були: Чернівецька обласна та міська ради, Сучавський університет ім. Штефана Великого та Молдовський державний університет.

У роботі наукового зібрання взяли участь представники академічних установ України — Інституту світової економіки та міжнародних відносин, а також Інституту політичних і етнонаціональних досліджень НАН України. Підготовка наукового форуму, яка тривала понад два роки, дала змогу зібрати дослідників з різних країн — етнографів, політологів, соціологів, правників, спеціалістів з міжнародних відносин, мовознавців тощо. Вагомості

форуму надала участь у ньому як теоретиків, так і практиків, зокрема з Дипломатичної академії МЗС України. Загалом до порядку денного конференції було внесено 78 доповідей та повідомлень, з них виголошено 62.

Робота конференції проходила як у пленарному режимі, так і за секціями. На пленарному засіданні учасників конференції привітали: ректор ЧНУ професор С. Костишин, голова Чернівецької обласної державної адміністрації Т. Бауер, голова Чернівецької обласної Ради І. Шилепницький, директор Канадського інституту українських студій професор З. Когут, дипломатичні працівники Румунії та України, інші поважні особи. З ключовими доповідями на пленарному засіданні виступили: К. Ніkitович — відповідальний секретар Єврорегіону «Верхній Прут», який розповів про становлення цієї структури і розбудову транскордонного спіробітництва між Україною, Румунією та Республікою Молдова. Своїм баченням історії та перспектив українсько-румунських взаємин поділився декан історичного факультету ЧНУ професор Ю. Макар. Професор С. Плохій (Едмонтон) виголосив доповідь «Молдавський воєводич на київському престолі: Петро Могила як володар Русі». Завершив засідання виступ Ш. Пурича (Сучава) про потенційні можливості реалізації міжрегіонального діалогу органами місцевої адміністрації Румунії.

Чимало проблем, які викликають інтерес та дискусії у румунській, молдовській та українській історіографії, розглянуто під час роботи першої секції конференції — «Українсько-Румунсько-Молдовські взаємини у домодерні часи». Керували секцією професори С. Плохій (Едмонтон) та В. Балух (Чернівці). Доповіді та повідомлення тут стосувалися широкого спектра питань: козацько-молдавських взаємин (В. Писларюк, Кишинів; А. Федорук, Чернівці; Ф. Пінтеску, Сучава), культурних контактів і взаємовпливів між сусідніми народами (Е. Драгнєв, Кишинів; О. Митрич, Сучава; Ш. Пурич, Сучава). Цікавою була доповідь О. Масана (Чернівці) на тему розвитку балтійсько-чорноморських торгово-економічних зв'язків та їх впливів на становлення України і Молдови. Загалом на першій секції було виголошено 11 доповідей, що дало її учасникам можливість глибоко й детально продискутувати найважливіші питання порядку денного.

Насиченою та гостро дискусійною була робота другої секції — «Доба національного відродження — взаємовпливи та проекція на історичні традиції України, Румунії та Молдови». Її роботою керували професори З. Когут (Едмонтон) та В. Ботушанський (Чернівці). З 20 виголошених тут доповідей особливий інтерес викликали проблеми українського та румунського національного відродження на Буковині у другій половині ХІХ — на початку ХХ ст., порушені О. Добржанським (Чернівці). Його баченню певною мірою опонував доповідач І. Лучак (Чернівці). Як позитивний приклад зацікавленого вивчення українсько-румунських та українсько-молдовських контактів, ініціювання співпраці між сусідніми народами розглянуто спадщину М. Драгоманова (А. Круглашов, Чернівці).

Низка виступів стосувалася проблем становлення нових національних держав після Першої світової війни та розпаду східноєвропейських імперій: В. Ботушанський (Чернівці), О. Любовець (Київ), Н. Стрельчук (Чернівці) та інші. Особливе зацікавлення викликала «Буковинсько-Бессарабська проблема», яка була дискусійно висвітлена у виступах науковців України, Румунії та Молдови — С. Гакмана (Чернівці), Р. Світличного (Кишинів), В. Варатика (Бухарест). Ці питання привернули найбільшу увагу й викликали жваву, емоційну полеміку під час роботи секції. Широкому спектру етнологічних та етнографічних питань в українсько-румунсько-молдовських відносинах були присвячені виступи на засіданнях секції Г. Кожолянка (Чернівці), В. Ярової (Кишинів), Е. Постолакі (Кишинів) та Я. Балана (Едмонтон). Не завжди доходячи згоди у поглядах на проблеми не

такої вже й давньої минувшини, колеги, проте, мали змогу обмінятися думками та висловити аргументи на підтримку власної позиції, ознайомитися з новими тенденціями вітчизняних та зарубіжних наукових шкіл з обговорюваних питань. Це збагатило їхні уявлення та розуміння розвитку сучасного наукового процесу в Україні, Румунії та Молдові.

Третя секція — «XX століття в румунсько-українських відносинах: пастки історизму та ресурси політичного прагматизму» — об'єднала науковців, котрі аналізують проблеми століття, яке нещодавно відійшло в минуле. Її роботою керували А. Круглашов (Чернівці) та Ш. Пурич (Сучава). Тут було виголошено 25 доповідей, проблематика яких виявилася надзвичайно широкою. Превалювали дві теми: міждержавних взаємин України, Румунії та Молдови (С. Григоришин, Ю. Юрійчук, І. Мельничук, Чернівці; О. Білоколос, І. Кухта, Київ та інші), а також питання статусу етнічних меншин та розв'язання проблем національної політики як на державному, так і на міжнародному рівнях (С. Попик, Київ; А. Маковій, Кишинів; Є. Патраш, Бухарест; І. Гаврада, О. Мостипака, В. Васкан, Н. Бабич, А. Чернова, Чернівці). Чималий інтерес викликали й історичні та сучасні аспекти дипломатичних відносин між нашими державами у їх масовому сприйнятті (В. Фісанов, Чернівці), визначення ролі політичних партій у розвитку цих взаємин (Л. Тупчієнко, Київ). Як унікальну можливість професійного спілкування використали трибуну конференції політологи та соціологи сусідніх країн, які проаналізували розвиток посткомуністичних трансформацій, зокрема політичних систем і політичної культури України, Молдови та Румунії (О. Брусиловська, Одеса; Р. Танасе, Кишинів; Н. Ротар, Чернівці). Нарешті, теоретичні та практичні питання транскордонного та міжрегіонального співробітництва сусідніх держав розглянули та систематизували Р. Дмитрієв (Кишинів) та З. Бройде (Чернівці). В цілому робота цієї секції відзначалася проблемністю та гостротою порушених питань. Пропозиції, які вносилися доповідачами щодо розв'язання тих чи інших питань політичного або правового характеру, були конкретними і конструктивними.

Завершило роботу конференції підсумкове пленарне засідання, на якому А. Бутейко та В. Котик (Посольство України в Румунії) виголосили доповідь «Етнополітичний фактор у сучасних українсько-румунсько-молдовських взаєминах». Керівники секцій С. Плохій, В. Ботушанський та А. Круглашов підбили підсумки роботи відповідних секцій.

За результатами роботи конференції схвалено підсумкові рекомендації. В них насамперед запропоновано зробити діалог науковців України, Румунії та Молдови за участю зацікавлених дослідників з інших країн постійним і регулярним. Відзначено необхідність утворити спільні творчі дослідницькі групи та профільні наукові комісії з підготовки і укладання наукових монографій та навчальних посібників з історії України, Румунії й Молдови, з проблем посткомуністичних трансформацій, етнічної політики та інтеграції сусідніх держав у європейські структури. Вирішено опублікувати матеріали конференції. Затверджені також рекомендації, адресовані органам влади України, Румунії та Молдови, академічним і навчальним установам цих держав.

Насамкінець учасники конференції висловили сподівання, що науковий пошук та доброзичливість, які панували на конференції, будуть добрим прикладом для суспільств і влади України, Румунії та Молдови у зміцненні добросусідських взаємин, у створенні атмосфери довіри та безпеки на Сході Європи.

А. КРУГЛАШОВ,
завідувач кафедри політології
та соціології Чернівецького національного

**університету ім. Ю. Федьковича,
координатор (голова) Буковинського
політологічного центру**